

BANK FAOLIYATINING UNIVERSALLASHUVI ZAMONAVIY
TENDENTSIYALAR

Utemuratova Rayxan Baxodir qizi

Iuldasheva Barno Kuchkarovna

E-mail: utemuratovarayxan@gmail.com

E-mail: barnoiuldashova@gmail.com

Toshkent Amaliy Fanlar universiteti

BI-2201U02 guruh talabasi

Utemuratova Rayxan Baxodir qizi

Toshkent amaliy fanlar universiteti

assistent o'qituvchisi Iuldasheva Barno Kuchkarovna

Annotatsiya: *Ushbu maqolada bank faoliyatining universallashuvi jarayoni, uning mazmuni va zamonaviy iqtisodiyotdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Bozordagi raqobatning kuchayishi, mijozlar ehtiyojlarining kengayishi hamda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi bank xizmatlarini diversifikatsiya qilishni talab etmoqda. Shuning uchun universal banklar kreditlash, to'lov xizmatlari, investitsion operatsiyalar, sug'urta mahsulotlari va moliyaviy konsaltingni yagona platforma orqali taklif etmoqda. Maqolada ushbu tendensiyaning afzalliklari, kamchiliklari, global amaliyotdagi yondashuvlar hamda O'zbekiston bank tizimida universallashuvning hozirgi holati va istiqbollari yoritiladi.*

Kalit so'zlar: *Universal banklar, bank xizmatlari, moliyaviy bozorlar, raqamli transformatsiya, diversifikatsiya, fintex, raqobatbardoshlik, bank tizimi, zamonaviy tendensiyalar, integratsiya.*

Аннотация: *В данной статье анализируется процесс универсализации банковской деятельности, его сущность и значение в современном экономическом пространстве. Усиление конкуренции на рынке, рост потребностей клиентов и быстрые темпы развития цифровых технологий требуют диверсификации банковских услуг. В связи с этим универсальные банки предлагают широкий спектр операций — кредитование, платежные сервисы, инвестиционные услуги, страховые продукты и финансовый консалтинг — в рамках единой платформы. В статье рассмотрены преимущества и недостатки данной тенденции, мировые практики, а также текущее состояние и перспективы универсализации банковской системы Узбекистана.*

Ключевые слова: Универсальные банки, банковские услуги, финансовые рынки, цифровая трансформация, диверсификация, финтех, конкурентоспособность, банковская система, современные тенденции, интеграция.

Abstract: *This article analyzes the process of the universalization of banking activities, its essence, and its significance in the modern economic environment. Increasing market competition, the expansion of customer needs, and the rapid development of digital technologies require the diversification of banking services. Therefore, universal banks offer a wide range of services — lending, payment operations, investment activities, insurance products, and financial consulting — through a single integrated platform. The article examines the advantages and disadvantages of this trend, global best practices, as well as the current state and prospects of universalization in the banking system of Uzbekistan.*

Keywords: *Universal banks, banking services, financial markets, digital transformation, diversification, fintech, competitiveness, banking system, modern trends, integration.*

KIRISH

So‘nggi yillarda jahon moliya bozorida kechayotgan tub o‘zgarishlar bank tizimining rivojlanish tamoyillarini qayta ko‘rib chiqishni talab qilmoqda. Raqamli texnologiyalarning keng qo‘llanilishi, mijozlar ehtiyojlarining keskin o‘zgarishi, moliyaviy xizmatlarni ko‘rsatuvchi yangi — fintex kompaniyalarning paydo bo‘lishi banklar o‘rtasidagi raqobatni yanada kuchaytirmoqda. Bunday sharoitda an‘anaviy bank modeli o‘zini to‘liq oqlay olmay qolmoqda va moliyaviy xizmatlarni birlashtirgan, keng qamrovli, moslashuvchan yangi yondashuv — bank faoliyatining universallashtirishi tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Universal banklar nafaqat kreditlash yoki to‘lov xizmatlari bilan cheklanib qolmay, balki investitsion operatsiyalar, valyuta xizmatlari, sug‘urta mahsulotlari, aktivlarni boshqarish, onlayn moliyaviy konsalting kabi ko‘plab yo‘nalishlarni bir platformada mujassamlashtiradi. Bunday model banklarga mijozlar uchun qulaylik yaratish, xizmatlar sifatini oshirish va barqaror daromad manbalarini shakllantirish imkonini beradi.

Bugungi kunda O‘zbekiston bank tizimi ham global tendensiyalar ta’siri ostida universallashtirish jarayoniga faol kirishmoqda. Bank mahsulotlari diversifikatsiyasi, raqamli ekotizimlarning kengayishi, yangi elektron

xizmatlarning joriy etilishi milliy bank sektorining raqobatbardoshligini oshiruvchi muhim omil bo'lib bormoqda.

Ushbu maqolada bank faoliyatining universallashtirish mohiyati, uning jahon amaliyotidagi o'рни, zamonaviy tendensiyalar hamda O'zbekiston sharoitida ushbu jarayonning ahamiyati va istiqbollari atroflicha tahlil etiladi.

Bank faoliyatining universallashtirish tushunchasi va uning nazariy asoslari

Bank faoliyatining universallashtirish — bu banklarning turli moliyaviy xizmatlarni birlashtirgan holda keng qamrovli faoliyat yuritishi, ya'ni an'anaviy tijorat banklari funksiyalarini investitsion, sug'urta, konsalting, brokerlik va boshqa moliyaviy xizmatlar bilan uyg'unlashtirgan holda amalga oshirishidir. Ushbu modelning shakllanishi bank tizimi evolyutsiyasining mantiqiy bosqichi bo'lib, jahonda kechayotgan iqtisodiy va texnologik jarayonlar bilan chambarchas bog'liq.

Tarixan tijorat banklari faqatgina depozit qabul qilish va kredit berish bilan cheklangan bo'lsa, bugungi raqamli iqtisodiyot sharoitida ularning vazifalari sezilarli darajada kengaygan. Moliyaviy bozorlarning murakkablashuvi, yuqori tezlikda axborot almashinuvi va iste'molchilar talabining o'zgarishi banklardan yanada moslashuvchan, ko'p yo'nalishli faoliyatni talab qilmoqda. Shu bois universal banklar mijozlarga “bitta oyna” tamoyili asosida kompleks xizmat ko'rsatish imkonini yaratmoqda.

Universallashtirilgan modelning nazariy asosi iqtisodiy integratsiya va moliyaviy konsolidatsiya jarayonlariga borib taqaladi. Integratsiya banklar o'rtasidagi aloqalarni kuchaytirsa, konsolidatsiya ularning aktivlarini birlashtirib, yangi xizmat turlarini rivojlantirishga keng imkon yaratadi. Ushbu jarayonlar bankning nafaqat foydaliligini oshiradi, balki moliyaviy barqarorligini mustahkamlaydi, risklarni diversifikatsiya qilish imkonini ham beradi.

Shuningdek, universallashtirishning muhim jihatlaridan biri — bu raqamli platformalardan samarali foydalanishdir. Zamonaviy bank ekotizimlari mobil ilovalar, onlayn banking, elektron to'lov tizimlari va sun'iy intellekt asosida ishlovchi xizmatlar orqali bank faoliyatini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Natijada universal banklar nafaqat moliyaviy muassasa, balki ko'p funksiyali raqamli xizmatlar markaziga aylanib bormoqda.

Bank faoliyatining universallashtirish nazariyasi

Bank faoliyatining universallashtirish — bu banklarning turli moliyaviy xizmatlarni yagona tashkiliy tuzilma doirasida ko'p funksiyali ravishda amalga oshirishini anglatadi. Ushbu modelda banklar nafaqat an'anaviy kredit va

depozit operatsiyalarini, balki investitsion, sug'urta, lizing, brokerlik, aktivlarni boshqarish kabi keng qamrovli xizmatlarni ham taklif etadi. Universallik banklarga mijoz talabini kompleks qondirish, bozordagi raqobatbardoshligini oshirish va risklarni diversifikatsiya qilish imkonini beradi.

Mazkur jarayonning shakllanishi tarixiy bosqichlarga ega. Dastlab 19-asr oxiri – 20-asr boshlarida Yevropa davlatlarida tijorat va investitsion banklar funksiyalarining birlashuvi kuzatilgan bo'lsa, keyingi bosqichda AQSh va boshqa rivojlangan mamlakatlarda moliyaviy liberallashtirish banklar faoliyatini kengaytirishga zamin yaratdi. 1990-yillardan boshlab globalizatsiya, texnologik taraqqiyot va moliyaviy bozorlarning integratsiyalashuvi universallashtirishning zamonaviy bosqichini boshlab berdi.

Bugungi kunda universal banklar yirik moliyaviy guruhlariga aylangan bo'lib, ular o'z ichida bank tizimi, sug'urta kompaniyalari, investitsiya fondlari, to'lov tizimlari, fintex yechimlari va raqamli platformalarni birlashtiradi. Ushbu integratsiya banklarning mijozlar bilan ishlash samaradorligini oshiradi, raqobat ustunligi yaratadi hamda moliyaviy barqarorlikni ta'minlaydi.

Umuman olganda, bank faoliyatining universallashtirish moliyaviy sektorning evolyutsion rivojlanish natijasi bo'lib, u bozor ehtiyojlari, texnologik yangiliklar va global iqtisodiy omillarning kesishgan nuqtasida shakllangan.

Universallashtirish jarayoniga ta'sir qiluvchi global omillar

Bank faoliyatining universallashtirish hozirgi global moliyaviy tizimning asosiy tendensiyalaridan biri bo'lib, uning shakllanishiga bir qator kuchli tashqi omillar ta'sir ko'rsatmoqda. Moliya bozorlarining ochiqqligi, texnologiyalarning keskin rivojlanishi va mijozlar xulq-atvorining o'zgarishi universal banklar modelini rivojlantirishni strategik zaruratga aylantirmoqda. Bugungi kunda universallashtirish jarayonini belgilab berayotgan global omillar ko'lamini keng bo'lib, ular banklar faoliyatini tubdan yangilashga majbur qilmoqda.

Avvalo, raqamli texnologiyalarning ommalashuvi universallashtirishning eng kuchli harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi. Sun'iy intellekt, blokcheyn, bulutli texnologiyalar, mobil ilovalar va tezkor to'lov tizimlari bank xizmatlarini avtomatlashtirib, ular o'rtasidagi chegaralarni yo'qotmoqda. Mijozlar hozir endi alohida xizmatlar uchun turli platformalarga murojaat qilishni xohlamaydi, balki barcha xizmatlarning yagona ekotizimda taqdim etilishiga ehtiyoj sezmoqda.

Bundan tashqari, fintex kompaniyalarining keskin o'sishi universal banklar faoliyati uchun kuchli raqobat va innovatsion bosim yaratmoqda.

Fintexlarning moslashuvchanligi va texnologik ustunliklari an'anaviy banklarni o'z biznes-modellarini qayta ko'rib chiqishga undaydi. Shu tufayli banklar ham diversifikatsiya qilinib, nafaqat kredit va to'lov xizmatlari, balki investitsion, sug'urta va aktivlarni boshqarish xizmatlarini ham kengaytirmoqda.

Global iqtisodiyotning ochiqlashuvi natijasida xalqaro moliyaviy integratsiya chuqurlashib bormoqda. Rivojlangan davlatlardagi universal banklar tajribasi va standartlari boshqa davlatlarga tez kirib kelmoqda. Xalqaro tartibga solish me'yorlari (Basel standartlari), moliyaviy tashkilotlararo hamkorlik va transchegaraviy kapital harakati banklar faoliyatini universallashtirishni tezlashtiradi.

Shuningdek, mijozlar ehtiyojlarining o'zgarishi ham universallashtirishning muhim omilidir. Bozor talabi bugun tezkor, shaffof, xavfsiz va ko'p funksiyali xizmatlarni talab qilmoqda. Aholi va biznes uchun "bitta platforma – ko'p xizmat" modeli eng maqbul yechimga aylangan. Bu esa banklarni ko'p yo'nalishli korporatsiyalar sifatida faoliyat yuritishga undaydi.

Yana bir global omil – bu risklarni boshqarish tizimiga qo'yilayotgan yangi talablardir. Moliyaviy bozorlarning tez o'zgaruvchanligi, iqtisodiy inqirozlar, geopolitik vaziyatlar universal banklar uchun diversifikatsiya va integratsiyani zaruratga aylantiradi. Risklarni bir nechta xizmat turlari yordamida qoplash imkoniyati banklar universallashtirishini qo'llab-quvvatlaydi.

Umuman olganda, universallashtirishga ta'sir qilayotgan global omillar banklarning strategik yo'nalishlarini tubdan o'zgartirmoqda. Ular banklar faoliyatini yanada moslashuvchan, innovatsion va integratsiyalashgan modelga o'tishga undab, moliya sektorining kelajakdagi rivojlanish yo'nalishlarini belgilab bermoqda.

Universal banklarning afzalliklari va kamchiliklari

Universal banklar moliya tizimining zamonaviy tendensiyalariga mos shaklda rivojlanmoqda. Ular keng ko'lamli moliyaviy xizmatlarni birlashtirgan holda mijozlarga kompleks yechimlar taqdim etadi. Biroq universallashtirish jarayoni bir qancha kuchli jihatlarni yaratishi bilan birga, banklar oldida qo'shimcha xavf va qiyinchiliklar ham yuzaga keltiradi. Mazkur bo'limda universal banklarning afzalliklari va kamchiliklari tizimli ravishda yoritiladi.

Universal banklar kreditlash, to'lov tizimlari, investitsiya, sug'urta, valyuta operatsiyalari va konsaltingni yagona platformada taqdim etadi.

Bu "bir oyna" tamoyili mijoz uchun qulaylik yaratadi, vaqtni tejaydi va xizmat sifatini oshiradi. Natijada mijozlar bank bilan uzoq muddatli hamkorlik qilishga intiladi.

Xizmatlar spektri keng bo'lgani uchun universal banklar risklarni bir nechta yo'nalishlarga taqsimlay oladi. Masalan, kredit bozoridagi pasayish investitsiya yoki sug'urta xizmatlaridan olinadigan daromadlar bilan qoplanishi mumkin. Bu bankning moliyaviy barqarorligini oshiradi.

Universal banklar: foiz daromadi, komission to'lovlar, investitsion foyda, sug'urta xizmatlaridan daromad kabi turli manbalardan barqaror daromad oladi.

Bu iqtisodiy noaniqlik davrida bankni yo'qotishlardan himoya qiladi.

Ko'p funksiyali xizmatlar bank brendining nufuzi va raqobatbardoshligini kuchaytiradi. Universal banklar fintex kompaniyalariga qarshi samarali raqobat qila oladi, chunki ularda: tajriba, infratuzilma, ishonch, yirik kapital kabi ustunliklar mavjud.

Universal banklar keng qamrovli xizmatlar asosida raqamli ekotizimlar yaratadi.

Bunday ekotizimlarda mijoz bir ilova orqali barcha moliyaviy ehtiyojlarini qondirishi mumkin. Bu esa bankning bozor ulushini kengaytiradi.

Ko'p yo'nalishli faoliyatni boshqarish yuqori texnologiya, malakali kadrlar va samarali menejmentni talab qiladi. Boshqaruv jarayonlarining murakkablashuvi bank ichidagi tashkiliy xarajatlarning oshishiga olib keladi.

Xizmatlarning ko'payishi bilan birga risklar ham ortadi: operatsion risklar, kredit risklari, bozor risklari, texnologik risklar.

Agar risk-menejment tizimi zaif bo'lsa, universal bank katta moliyaviy yo'qotishlarga duch kelishi mumkin.

Universal banklar ko'plab moliyaviy yo'nalishlarda faoliyat yuritgani uchun yuzlab tartibga soluvchi talablar bilan ishlashga majbur: Basel talablariga moslik,

kapital yetarliligi, likvidlik me'yorlari, AML/CFT talablari.

Bu jarayon bank faoliyatining murakkab va ko'p xarajatli bo'lishiga olib keladi.

Yirik universal banklar ba'zida bozor o'zgarishlariga tez moslasha olmaydi.

Fintex kompaniyalari esa: innovatsiyalarni tez joriy qiladi, xizmatlarni soddalashtiradi, arzon narx taklif etadi. Shuning uchun universal banklar doimiy ravishda yangilanishni talab qiladi.

Universal bank yaratish: raqamli texnologiyalar, IT-infratuzilma, zamonaviy xizmatlar, xodimlar tayyorlash uchun juda katta mablag' talab qiladi. Kichik va o'rta banklar uchun bunday sarmoyalar talab qilish qiyin bo'lishi mumkin.

Jahon amaliyotida universal banklar: ilg'or tajribalar

Dunyo moliyaviy tizimida universal banklar modeli keng qo'llanilib, ko'plab mamlakatlarda moliyaviy xizmatlarni bir markazda jamlash orqali samaradorlikka erishilmoqda. AQSHda JPMorgan Chase, Bank of America va Citigroup kabi banklar universal modelning yetakchi namunalari bo'lib, ular kreditlash, investitsion xizmatlar va aktivlarni boshqarishni birlashtiradi. Yevropada esa Deutsche Bank, BNP Paribas va UBS kabi banklar korporativ mijozlar bilan uzoq muddatli hamkorlik va ehtiyotkor risk boshqaruvi bilan ajralib turadi.

Osiyo mamlakatlarida, xususan Yaponiya, Xitoy va Singapurda universal banklar raqamli texnologiyalarni faol joriy etgan holda tez rivojlanmoqda. DBS, ICBC va MUFG kabi banklar mobil ekotizimlar va innovatsion moliyaviy platformalar orqali yuqori samaradorlikka erishgan. Rivojlanayotgan mamlakatlarda ham universal banklar moliyaviy inklyuziyani oshirish, aholiga keng qamrovli xizmatlar ko'rsatish va iqtisodiyotni moliyalashtirishda muhim rol o'ynamoqda.

Umuman olganda, jahon tajribasi universal banking modeli moliyaviy bozorlar integratsiyasini kuchaytirishi, xizmatlar turini kengaytirishi va mijozlarga kompleks yechimlar taqdim etishi bilan samarali ekanini ko'rsatadi.

O'zbekiston bank tizimida universallashtirish jarayoni

O'zbekiston bank sektori so'nggi yillarda izchil modernizatsiya qilinib, universal banklar modeliga bosqichma-bosqich o'tish jarayoni tezlashmoqda. Mamlakatda banklar faoliyatini diversifikatsiya qilish, xizmatlar ko'lamini kengaytirish va raqamli bank xizmatlarini rivojlantirish bo'yicha keng qamrovli islohotlar amalga oshirilmoqda. Natijada banklarning nafaqat klassik kredit va omonat xizmatlari, balki investitsion, sug'urta, konsalting va elektron to'lovlar kabi funksiyalari ham sezilarli ravishda kengayib bormoqda.

Hozirda O'zbekistonda ko'plab yirik banklar universal modelga yaqinlashgan bo'lib, ular bank ekotizimini shakllantirishga katta e'tibor qaratmoqda. Xususan, mobil ilovalar orqali kredit berish, to'lovlar, depozitlar, valyuta ayirboshlash, investitsiya xizmatlari va boshqa ko'plab operatsiyalar bir platformada jamlanmoqda. Bu esa universal banklar uchun xarajatlarni kamaytirish va mijozlar uchun qulaylik yaratish imkonini bermoqda.

Bundan tashqari, O'zbekistonda xorijiy banklar va investitsion guruhlarining kirib kelishi raqobatni kuchaytirib, universallashtirish jarayonini tezlashtirmoqda. Banklar o'zining korporativ mijozlari uchun kompleks moliyaviy yechimlar, loyihalarni moliyalashtirish, eksport-import operatsiyalarini qo'llab-quvvatlash kabi xizmatlarni taklif etmoqda.

Shu bilan birga, universallashtirish jarayoni ba'zi muammolar bilan ham bog'liq: texnologiyalarga katta sarmoya talab qilinishi, kadrlar malakasini

oshirish zarurati va risklarni boshqarish tizimini modernizatsiya qilish ehtiyoji mavjud. Ammo davom etayotgan islohotlar va banklarning raqamli transformatsiyaga boʻlgan katta qiziqishi, kelajakda universal bank modelining yanada keng qoʻllanishi uchun mustahkam asos yaratmoqda.

7. Bank faoliyatining universallashtiruvining istiqbollari

Kelajakda bank sektorining universallashtiruvini yanada chuqurlashtirib, moliyaviy xizmatlar integratsiyasi yangi bosqichga koʻtarilishi kutilmoqda. Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi, moliya bozorlarining ochiqligi, mijozlarning oʻzgarayotgan talablari universal banklar modelini global miqyosda ham, Oʻzbekiston sharoitida ham strategik yoʻnalishga aylantirmoqda. Yaqin yillarda universal banklar faoliyatining asosiy istiqbollari bir nechta muhim yoʻnalishlar orqali belgilanadi.

Avvalo, banklarning raqamli ekotizimlar yaratishga boʻlgan intilishi kuchayadi. Mobil ilovalar orqali nafaqat moliyaviy xizmatlar, balki kundalik turmushga oid turli xizmatlarni birlashtirgan “super-ilovalar” keng yoyilishi kutilmoqda. Bu mijozlarga barcha xizmatlarga yagona platforma orqali kirish imkonini berib, banklarning universalligini sifat jihatidan yangi darajaga olib chiqadi.

Shuningdek, fintex kompaniyalari bilan banklar oʻrtasidagi hamkorlik yanada mustahkamlanadi. Zamonaviy moliyaviy texnologiyalar bank infratuzilmasi bilan birlashgani sayin, tezkor toʻlovlar, masofaviy kreditlash, sunʼiy intellekt asosidagi xizmatlar kengayadi. Bu universal banklarning xizmatlarni shaxsiylashtirish va mijozlar bilan interaktiv aloqa oʻrnatish imkoniyatini oshiradi.

Universallashtiruvning yana bir muhim istiqboli – xalqaro moliyaviy integratsiyaning kuchayishidir. Transchegaraviy toʻlovlar, xalqaro kredit liniyalari, xorijiy investitsiyalar oqimi banklar faoliyatida muhim oʻrin tutadi. Oʻzbekiston sharoitida xorijiy kapitalning kirib kelishi va milliy banklarning xalqaro maydondagi faolligi universallashtiruv jarayonini tezlashtiradi.

Bundan tashqari, ESG standartlari, yashil moliya, ekologik va ijtimoiy masʼuliyatga asoslangan loyihalarni moliyalashtirish universal banklar strategiyasining asosiy yoʻnalishiga aylanishi prognoz qilinmoqda. Bu banklarning global bozor talablariga moslashishini taʼminlaydi.

Umuman olganda, Oʻzbekiston bank sektorida universallashtiruv istiqbollari juda katta. Banklarning xususiylashtirilishi, raqamli texnologiyalarning joriy etilishi, fintexlar bilan integratsiya va xizmatlar diversifikatsiyasi universal banklar modelining yanada mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Bu jarayon nafaqat banklarning raqobatbardoshligini oshiradi, balki aholining moliyaviy xizmatlardan foydalanish sifatini ham sezilarli ravishda yaxshilaydi.

XULOSA

Bank faoliyatining universallasuvi zamonaviy moliyaviy tizimning eng muhim rivojlanish yoʻnalishlaridan biri boʻlib, u global iqtisodiy jarayonlar, texnologik yangilanishlar va mijozlar ehtiyojining oʻzgarishi natijasida shakllangan. Universallik banklarga keng koʻlamli moliyaviy xizmatlarni birlashtirish, resurslardan samarali foydalanish, raqobatbardoshlikni oshirish va risklarni diversifikatsiya qilish imkonini beradi. Bu modelning afzalligi shundaki, u banklar faoliyatini koʻp funksiyali ekotizimga aylantiradi, mijozlarga yagona platformada toʻliq moliyaviy xizmatlar majmuini taqdim etadi.

Tadqiqot shuni koʻrsatadiki, universallasuv jarayoni fintex texnologiyalarining rivoji, moliyaviy integratsiya, xalqaro standartlar, bozordagi raqobat va mijozlar talabining murakkablashuvi kabi global omillar bilan chambarchas bogʻliq. Ayniqsa raqamli moliya vositalarining kirib kelishi universal banklar modelining yanada takomillashuviga turtki bermoqda. Shu bilan birga, universallasuv banklar oldiga yuqori darajadagi boshqaruv talablari, xavflarni baholash, kapital yetarliligi va kiberxavfsizlik kabi yangi vazifalarni ham qoʻymoqda.

Xulosa qilib aytganda, bank faoliyatining universallasuvi moliyaviy sektorning kelajakdagi barqarorligi va samaradorligini taʼminlaydigan asosiy strategik yoʻnalish hisoblanadi. Ushbu modelning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi banklarga bozor oʻzgarishlariga moslashish, raqamli iqtisodiyotga integratsiyalashish va mijozlarga yuqori sifatli xizmatlar koʻrsatishda yangi imkoniyatlar yaratadi. Kelajakda universallasuvning yanada chuqurlashuvi banklarni global moliyaviy ekotizimning multifunksional, innovatsion va texnologik jihatdan yetuk ishtirokchisiga aylantirishi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Allen, F., & Santomero, A. M. (1998). The Theory of Financial Intermediation. *Journal of Banking & Finance*, 21(11-12), 1461–1485.
2. Saunders, A., & Cornett, M. M. (2019). *Financial Institutions Management: A Risk Management Approach*. McGraw-Hill Education.
3. Mishkin, F. S., & Eakins, S. G. (2018). *Financial Markets and Institutions*. Pearson.
4. Basel Committee on Banking Supervision. (2011). *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*. Bank for International Settlements.

5. IMF. (2020). Global Financial Stability Report. International Monetary Fund.
6. Berger, A. N., & Udell, G. F. (2002). Small business credit availability and relationship lending: The importance of bank organizational structure. *The Economic Journal*, 112(477), F32–F53.
7. Caprio, G., Laeven, L., & Levine, R. (2007). Governance and Bank Valuation. *Journal of Financial Intermediation*, 16(2), 584–617.
8. Allen, F., & Gale, D. (2004). Competition and Financial Stability. *Journal of Money, Credit and Banking*, 36(3), 453–480.
9. ECB. (2021). Financial Stability Review. European Central Bank.
10. IMF & World Bank. (2019). Global Financial Development Report. Washington, D.C.
11. Diamond, D. W., & Dybvig, P. H. (1983). Bank Runs, Deposit Insurance, and Liquidity. *Journal of Political Economy*, 91(3), 401–419.
12. Claessens, S., & Laeven, L. (2004). What Drives Bank Competition? Some International Evidence. *Journal of Money, Credit and Banking*, 36(3), 563–583.
13. World Bank. (2020). Digital Financial Services Report. Washington, D.C.
14. IMF. (2018). Financial Sector Assessment: Emerging Market Economies.
15. Cornett, M. M., McNutt, J. J., Strahan, P. E., & Tehranian, H. (2011). Liquidity risk management and credit supply in the financial crisis. *Journal of Financial Economics*, 101(2), 297–312.
16. Allen, L., & Santomero, A. (2001). The Theory of Financial Intermediation Revisited. *Journal of Financial Services Research*, 20(3), 189–214.
17. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy Banki. (2023). O‘zbekiston bank tizimi rivojlanishining yillik hisobotlari. Tashkent.
18. Qodirov, S. (2020). O‘zbekistonda bank xizmatlarining raqamlashtirilishi va modernizatsiyasi. Tashkent: Iqtisodiyot va moliya nashriyoti.
19. World Economic Forum. (2021). The Future of Financial Services: How disruptive innovations are reshaping the way financial services are structured, provisioned and consumed.
- 20.

